

Regeringens proposition

1976/77: 98

om stöd till Åreprojektet;

beslutad den 24 februari 1977.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

ANDERS DAHLGREN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag beträffande den fortsatta utbyggnaden av det s. k. Åreprojektet.

Ett särskilt stöd bör, med hänsyn till Åreprojektets karaktär av försöksverksamhet, lämnas Åre kommun och dess driftbolag Åre Lift- och Kabinbane AB (ÅKAB) i syfte att möjliggöra en utbyggnad av Åreprojektet i enlighet med den målsättning som beslutades av riksdagen år 1973.

Åre kommun föreslås erhålla särskilt stöd till investeringar i avloppsreningsverk och vattenledningar. Kommunen ges även möjligheter att genomföra vissa vägbyggnader m. m. i Åre samhälle.

De i propositionen redovisade förslagen omfattar även täckande av underskott för ÅKAB och rekonstruktion av lånefinansieringen för de hittills av ÅKAB genomförda investeringarna.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-02-24

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ahlmark, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Mogård, Olsson, Dahlgren, Åsling, Söder, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Burenstam Linder, Wikström, Johansson, Friggebo

Föredragande: statsrådet Dahlgren

Proposition om stöd till Åreprojektet

1 Inledning

Kommittén för planering av turistanläggningar och friluftsområden avlämnade i september 1971 delbetänkandet (Ds Jo 1971: 5) Åre — utvecklingsplan för ett svenskt rekreationsområde. Efter remissbehandling av förslagen tillsattes inom kommittén en särskild arbetsgrupp med representanter för berörda departement, Jämtlands läns landsting, Järpens kommunblock och RESO.

Arbetsgruppen avlämnade i oktober 1972 en rapport (Ds Jo 1972: 7) avseende utbyggnad av Åreregionen för turism och rekreation. Riksdagen anvisade på tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1972/73 2 milj. kr. som bidrag till projekteringskostnader för Åreprojektet. Regeringen fattade i november 1974 beslut om medel för utbyggnaden av en första etapp, inrymmande rekreations- och turistanläggningar i Åre. Regeringen har därefter fattat beslut om lokaliseringslån och särskilda bidrag till projektet. Dessutom har riksdagen beslutat om en statlig lånegaranti.

Åre kommun har i februari 1976 i skrivelse till regeringen hemställt om förbättrade finansieringsmöjligheter m. m. för vatten- och avloppsförsörjningen, trafikplaneringar och markförvärv. Åre Lift- och Kabinbane AB (ÅKAB) har vidare i december 1976 anmält bolagets ekonomiska situation för regeringen och lämnat förslag till vissa kompletterande åtgärder i Åreprojektet.

2 Bakgrund

2.1 Kommittén för planering av turistanläggningar och friluftsområden

Kommittén för planering av turistanläggningar och friluftsområden skulle enligt sina direktiv bl. a. överväga generella åtgärder avsedda att främja utvecklingen av turism och rörligt friluftsliv. Den skulle också inventera områden lämpade för utbyggnad av anläggningar för dessa aktiviteter och föreslå andra åtgärder för att utveckla sådana områden. Kommittén skulle därvid särskilt ta hänsyn till de arbetstillfällen som en utbyggnad kan ge upphov till.

Kommittén konstaterade en omfattande ökning av den längre fristiden, samtidigt som man framhöll att områden och anläggningar där denna kan tillbringas inte tillnärmelsevis möter den ökande efterfrågan. Detta gäller särskilt anläggningar med överkomliga priser. För att möta denna brist framhöll kommittén att rekreationsmöjligheter borde byggas ut i ett antal för turism och friluftsliv särskilt väl lämpade områden. Sådana s. k. primära rekreationsområden var ett av flera förslag i syfte att effektivisera de statliga insatserna för turism och friluftsliv.

Kommittén utarbetade därutöver bl. a. en utvecklingsplan för ett sådant stort rekreationsområde, nämligen Åreområdet i västra Jämtland. Kommittén betonade att erfarenheterna från detta arbete skulle kunna utnyttjas vid utbyggnad av andra större rekreationsområden i landet.

Kommittén föreslog att turistkapaciteten i Åreområdet skulle byggas ut med ca 6 000 nya bäddar, så att sammanlagt omkring 9 000 besökare på vintern och omkring 11 000 besökare på sommaren samtidigt skulle kunna bo i området. Utbyggnaden föreslogs ske i en centralort, Åre, och fyra mindre områden, nämligen Storlien, Kall, Vålådalen samt Bydalen. Dessa mindre orter borde ges en specialinriktning avpassad efter resp. ords särskilda förhållanden.

För att få fram ett planeringsunderlag för såväl dimensionering som val av typ för olika anläggningar genomförde kommittén tillsammans med statistiska centralbyrån en omfattande intervjuundersökning avseende svenskarnas vanor och attityder till semester samt deras inställning till anläggningar och service på en rekreationsort i fjällvärlden.

Resultatet av denna undersökning visade att man i första hand efterfrågar prisbilliga anläggningar med många aktiviteter som inte kräver särskilt dyrbara investeringar men som däremot är arealkrävande.

Utredningen lät vidare göra en principstudie över billiga boendeformer för turism. Olika grader av koncentration från extrem höghusbebyggelse till fritt liggande stugor studerades. Resultatet visade att enklare lägenheter grupperade i låg radhusbebyggelse ger god ekonomi samtidigt som miljömässiga kvaliteter kan tillvaratas.

I utredningens utvecklingsplan för Åreområdet föreslogs också en

koncentration av vandringsleder med serviceanläggningar. Enligt planen skulle några basstationer, bl. a. Storulvån, Blåhammaren och Sylarna, rustas upp och få större kapacitet. I planen föreslogs en indelning av regionens obebyggda områden i närzon, dagturzon och ledzon. Landskapsvården ägnades uppmärksamhet och planen redovisade också ett förslag till naturvårdsåtgärder.

Därtill föreslogs en omfattande utbyggnad av möjligheterna för fritidsfisket, liksom en ny vägsträckning mellan Åre och Kall över Åreskutans östside. På längre sikt framhölls att även ett antal befintliga vägsträckningar skulle kunna komma i fråga för upprustning.

Kommittén ansåg att en mycket stor satsning på olika typer av aktiviteter är en förutsättning för att projektet skall kunna lyckas. Kommittén fäste stor vikt vid att aktiviteterna så långt möjligt skulle kunna utnyttjas av alla, oberoende av handikapp eller ekonomiska och sociala förhållanden. Motion och sportaktiviteter fick en framskjuten position. Ett omfattande system av liftar och backar för skidåkning föreslogs. Som tyngdpunkt i detta system föreslogs en stor kabinbana från Åre centrum till Åreskutans topp. Kabinbanan skulle vara i drift såväl vinter som sommar. I Åre planerades stora inomhusutrymmen för olika grenar av motion och idrott, bl. a. en simhall. Åre centrum borde dessutom tillföras konferenslokaler, restauranger, diskotekutrymmen, informationscentral med naturvisnings- och fiskecentrum. För de övriga utbyggnadsorterna föreslogs mindre centralanläggningar med vissa av de nämnda aktiviteterna.

Av stor vikt bedömdes de lokala kommunikationerna mellan utbyggnadsorterna vara. En omfattande lokaltrafik med bussar föreslogs.

Beträffande fjärrtransporterna föreslogs ett ökat utnyttjande av chartertåg, men också anlåtande av charterflyg i stor skala. För att ta emot den ökade civila flygtrafiken bedömdes en utbyggnad av Östersunds flygfält vara nödvändig.

De detaljerade dispositionsplaneförslagen för vart och ett av de föreslagna utbyggnadsområdena omfattade även en översiktlig projektering av VA-utbyggnaden.

Investeringskostnaderna för hela projektet beräknades till ca 150 milj. kr. inkl. projekteringskostnader. I stora drag fördelade sig kostnaderna på följande poster.

	Milj. kr.
Mark och sanering	11
Boendeanläggningar	56
Restauranger o. d.	5
Inomhusaktiviteter (bl. a. simhall)	22
Utomhusaktiviteter (bl. a. liftar)	21
Vägar, vatten, avlopp m. m.	25
Utbyggnad av Östersunds flygfält	9
Diverse och oförutsett	2
Totalt	151

För att administrera utbyggnaden av Åreområdet efter de riktlinjer som angavs i utvecklingsplanen föreslogs att ett särskilt uppbyggnadsbolag skulle bildas i vilket berörda kommuner, landstinget och andra intressenter skulle ingå. Staten borde genom en styrelseledamot beredas möjlighet att följa arbetet.

En särskild driftorganisation föreslogs för att lösa en rad olika driftfrågor. Ett regionalt driftbolag borde enligt kommittén svara för organisationen av trafiken inom området, utflykter, fiskevård, vandringsleder och olika samordningsfrågor. I var och en av de föreslagna utbyggnadsorterna borde dessutom finnas ett lokalt driftbolag med ansvar för driften av aktiviteterna.

Om projektet realiserades enligt de riktlinjer som drogs upp i utvecklingsplanen skulle det få en avsevärd effekt på regionens sysselsättningsförhållanden, framhöll kommittén. Med oförändrad säsonglängd skulle antalet sysselsatta öka med 340 helårssysselsatta och 850 delårssysselsatta. Med en säsongförlängning på ca fyra veckor skulle relationen ändras till omkring 600 helårssysselsatta och 600 delårssysselsatta. Projektets förverkligande skulle således innebära ett väsentligt tillskott av permanenta arbetstillfällen i regionen. Under utbyggnaden, som beräknades ta omkring fem år i anspråk, förutsågs dessutom ca 450 helårsarbetande bli sysselsatta i anläggningsarbeten.

Förslaget remissbehandlades. Remissinstanserna anslöt sig till kommitténs målsättning om allsidigt utbyggda större rekreatiionsområden där stora befolkningsgrupper kan beredas möjlighet till rekreation för rimliga kostnader. Remissinstanserna biträdde också kommitténs val av Åreregionen som försöksområde. De delar av utredningens förslag som berörde kommunikationsfrågor, marknadsföring, företags- och kommunalekonomiska frågor, sysselsättningsfrågor samt vissa fiskefrågor kritiserades däremot i vissa avseenden.

2.2 Särskild arbetsgrupp angående utbyggnaden av Åreprojektet

För att ytterligare belysa de kritiserade punkterna bildades i mars 1972 en särskild arbetsgrupp inom kommittén med representanter för berörda departement samt Jämtlands läns landsting, Järpens kommunblock och RESO. Arbetsgruppen avlämnade i oktober 1972 en rapport (Ds Jo 1972: 7) Rapport avseende utbyggnad av Åreregionen för turism och rekreation.

Arbetsgruppen konstaterade att en utbyggnad av Åreregionen kräver förbättringar av regionens *kommunikationer*. Från turistsynpunkt vore nybyggnad av en väg mellan Åre och Färviken mest angelägen, med tanke på att en sådan skulle komma att öppna ett nytt värdefullt fjällområde för turisterna. Vidare bedömdes en ombyggnad av vägsträckan Staa—Tännforsen och nya eller förbättrade lokalvägar inom de olika orterna angelägna. Beträffande *fjärrtransporter* och *lokaltransporter* i övrigt fann arbetsgruppen att någon kapacitetsbrist inte behöver befaras.

Arbetsgruppen genomförde vidare *företagsekonomiska och kommunalekonomiska analyser* av projektet. Den företagsekonomiska utredningen visade bl. a. att, i den händelse hela den i utvecklingsplanen föreslagna investeringen genomfördes, vid ca 25 % ökad beläggning för samtliga aktiviteter skulle verksamheterna kunna väntas ge ett ekonomiskt godtagbart resultat utan subventioner. Med en kapitalsubvention på ca 40 % av investeringsbeloppet, vilket i stort sett var vad turistkommittén förordat, skulle man kunna räkna med att verksamheten redan med befintlig beläggning ginge ihop. Genom att låta vissa uppenbart olönsamma investeringar utgå eller senareläggas liksom genom en lämplig etappindelning och utbyggnadstakt skulle förlustriskerna kunna begränsas och det ekonomiska utbytet förbättras.

Enligt den av arbetsgruppen genomförda kommunalekonomiska analysen beräknades den primärkommunala utdebiteringen fram till år 1985 komma att stiga avsevärt. Om en utbyggnad av Åreprojektet skulle genomföras och folkmängdsutvecklingen skulle bli den i planerna antagna och om de investeringar och de driftkostnader som i planerna angetts böra falla på kommunen skulle komma att motsvara de beräknade, då — framhöll arbetsgruppen — skulle däremot ökningen av utdebiteringen kunna begränsas.

Folkmängden i Järpenblocken — nuvarande Åre kommun — var den 1 januari 1972 9 420. Utan en utbyggnad beräknades invånarantalet sjunka med i genomsnitt 185 invånare per år till totalt 6 975 år 1985. Den sammanlagda *sysselsättningseffekten* av Åreprojektet beräknades uppgå till ca 680 helårsarbetande sedan projektet helt byggts ut. Av dessa beräknades 230 arbetstillfällen tillkomma vid de nya anläggningar som föreslogs i utvecklingsplanen. Den indirekta ökningen av arbetstillfällena beräknades till 390 helårsarbeten. Om den genom-

snittliga beläggningen skulle kunna ökas med ca två veckor skulle detta dessutom leda till en ökning av 60 helårsarbeten vid redan befintliga anläggningar. Till detta skall läggas de arbetstillfällen som anläggningsarbetena ger upphov till och som uppskattades motsvara ca 1 740 årsverken.

Arbetsgruppen konstaterade att en viktig del i Åreplanen var *marknadsföringen*. Man framhöll att marknadsföringen borde påbörjas omedelbart efter ett eventuellt beslut att genomföra någon del av projektet.

För de olika orterna gjordes en prioritering av *anläggningar och aktiviteter* för såväl vinter- som sommarturism med sikte på att området skulle kunna hävda sig i konkurrensen med andra områden.

Enligt den *marknadsbedömning* som arbetsgruppen lät utföra skulle en totalutbyggnad enligt Åreplanen inte komma att ta i anspråk mer än knappt 1 % av det årliga totala ökade semesterresandet inom landet. Detta innebär att någon risk för att Åreregionen skulle kunna konkurrera ut andra svenska turistområden inte föreligger, menade arbetsgruppen.

Ett genomförande av utvecklingsplanen skulle sannolikt inte komma att behöva medföra någon inskränkning i *renskötseln* i de aktuella samebyarna.

Beträffande *fisket nedanför renbetesfjällen* bedömdes möjligheterna till ytterligare upplåtelser som relativt stora. Arbetsgruppen pekade därvid särskilt på behovet av att bilda fiskevårdsområden. Dessutom borde berörda myndigheter utreda möjligheterna att bilda sociala naturreservat med fisket som huvudmotiv. Möjligheterna till utvidgning av *jakt och fiske inom renbetesfjällen* bedömdes däremot vara små.

Arbetsgruppen konstaterade att de statliga stödåtgärderna till Åreområdet hittills varit betydande. Under perioden 1959—1971 anvisades ca 83 milj. kr. som statsbidrag till beredskapsarbeten, vilket lett till investeringar för totalt ca 102 milj. kr. Det årliga statliga stöd som skulle kunna komma i fråga vid ett genomförande av projektet bedömdes inte ställa krav på större statliga satsningar än vad som dittills utgått till området. Ett fortsatt stöd till området borde kunna målinriktas på att förverkliga olika delar av den föreslagna Åreplanen.

Arbetsgruppen undersökte, på grundval av de olika delutredningar som gjorts, noga möjligheterna till en *etappindelning*. Arbetsgruppen fann att det av flera skäl torde vara nödvändigt att genomföra Åreprojektet etappvis. Arbetsmarknadsskäl, marknadsskäl och samhälls-ekonomiska skäl talar för detta, konstaterade arbetsgruppen som fann att en uppdelning i sex stora etapper kan göras. Varje etapp skulle kunna indelas i flera mindre etapper (segment). Principen för den utarbetade etappindelningen var att varje etapp och segment skulle vara en oberoende enhet som inte nödvändigtvis krävde en omedelbar fortsättning.

I etapp I föreslogs utbyggnad i Åre samt dessutom vägar och andra basinvesteringar i regionen. Etapp I föreslogs inrymma bl. a. byggande av en kabinbana till Åreskutans topp samt liftar avsedda att göra flackare terrängavsnitt tillgängliga för i första hand barnfamiljer. Antalet bäddar borde ökas med 1 400, framför allt i billiga, bekväma och familjevänliga boendeformer. Vissa enkla utomhusanläggningar borde byggas ut, i första hand en simbassäng och en isbana. Satsningarna i Åre bedömdes samtidigt kräva följdinvesteringar i bl. a. gator, pareringsanläggningar, vatten och avlopp och promenadvägar. I etapp I borde också turistvägen runt Åreskutans östra delar byggas och förbättringar av vägen till Tännforsen vidtas. Vid Tännforsen föreslogs en besöks- och servicebyggnad bli uppförd. Upprustning av vandringsleder ingick också i etapp I, liksom en upprustning av Sylarnas fjällstation.

I och med den av arbetsgruppen avgränsade första etappen skulle antalet bäddar i centrala Åre komma att uppgå till omkring 2 500. Förutsättningar skulle då finnas att i slutet av etappen eventuellt påbörja uppförandet av en centrumbyggnad — innehållande bl. a. restaurang, konferensutrymmen, biograf och ett besökscentrum — i Åre.

I det första segmentet av etapp I föreslogs kabinbanan och två liftar samt 600 bäddar i semesterlägenheter. I detta segment ingick även vissa utomhusanläggningar, liksom upprustning av vandringsleder och fjällstationen Sylarna. Turistvägen runt Åreskutans östra delar ingick också. Redan i detta tidiga skede av en utbyggnad borde enligt arbetsgruppen en rad tunga investeringar i gator, vatten och avlopp tillkomma. Totalkostnaden för hela etapp I beräknades till ca 58 milj. kr., varav ca 36 milj. kr. för segment 1.

Av det första segmentets kostnader skulle staten genom lån och bidrag svara för 23 milj. kr., varav ca 14 milj. kr. skulle kunna utgå i form av beredskapsmedel enligt gängse regler och praxis. Resterande belopp förutsattes kunna finansieras av kommun, landsting och övriga intressenter. Fullföljandet av de övriga två segmenten i etapp I beräknades medföra investeringar för ca 23 milj. kr. varav 11 milj. kr. i form av statliga lån och bidrag.

Genom den föreslagna etappindelningen ansåg arbetsgruppen att de invändningar som på olika sätt kom fram i anslutning till remissbehandling av det ursprungliga förslaget hade kunnat undanröjas.

Enligt arbetsgruppen skulle kostnaderna för semestervistelse i Åre-regionen kunna bli betydligt lägre än på vissa populära utländska turistorter.

2.3 Riksdagens ställningstaganden 1973 till Åreprojektet och regeringens beslut 1974

I proposition i mars 1973 (prop. 1973: 85, KrU 1973: 20, rskr 1973: 144) förordade dåvarande jordbruksministern vissa riktlinjer i fråga om

utbyggnaden för rekreationslivet i Årereigionen. Riksdagen anslöt sig till dessa riktlinjer.

Förslagen hade som bakgrund den av arbetsgruppen förordade etappindelningen. Riksdagens ställningstagande innebar att staten skulle stimulera en utbyggnad av turist- och rekreationsanläggningar som kan utnyttjas av stora befolkningsgrupper. Förutsättningarna för detta angavs vara lätt tillgängliga och relativt prisbilliga anläggningar. För att åstadkomma sådana anläggningar krävs medverkan från stat och kommun. Den föreslagna utbyggnaden i Årereigionen är av intresse både från rekreationssynpunkt och med hänsyn till de möjligheter till meningsfull sysselsättning, som erbjuds såväl vid utbyggnaden av anläggningarna som vid driften av dem.

Riksdagsbeslutet innebar också att utbyggnaden i Åre skulle ske i etapper. Detta ställningstagande grundades på såväl arbetsmarknads-skäl — särskilt behovet av kontinuerlig sysselsättning i området — som samhällsekonomiska skäl. Därtill framhölls att en etappindelning skulle göra det möjligt att avvakta de marknadsmässiga förutsättningarna innan ställning tas till fortsatt utbyggnad.

Staten skulle medverka vid finansieringen av den första deletappen genom att statligt stöd för sysselsättningen m. m. i området skulle ges till ifrågavarande projekt. Staten skulle också delta i det fortsatta planerings- och projekteringsarbetet. För detta arbete bildades ett särskilt bolag med företrädare för berörda kommuner, Jämtlands läns landsting och vissa andra intressenter, bl. a. RESO. Bolagets aktier tecknades av sammanläggningsdelegerade för Åre kommunblock, Jämtlands läns landsting och övriga intressenter. Staten blev företräd i bolagets styrelse.

Regeringen beslöt i november 1974 att den första etappen i det s. k. Åreprojektet skulle genomföras. Beslutet innebar följande.

- En kabinbana från Åre centrum till Åreskutans topp.
- En stugby med 400 bäddplatser.
- Olika aktivitetsanordningar som lek- och bollplaner, motionsslingor och en mindre båthamn.
- Leder, rastplatser och fiskeområden.
- Ett nytt avloppsreningsverk och ledningar för vatten och avlopp.
- Nya vägar och vägförbättringar.

Statens andel — genom lokaliseringsslån och särskilda bidrag — beräknades till 27,4 milj. kr. Härutöver skulle ett statsgaranterat lån på 6,5 milj. kr. lämnas. Kommun och landsting beräknades bidra med 5 milj. kr. och andra intressenter med 2,2 milj. kr. Totalt beräknades projektet kosta 41 milj. kr.

3 Utbyggnaden i Åreområdet

3.1 Åreprojektets Planerings AB (ÅPAB)

I enlighet med förslagen i de utredningar som föregick beslutet om Åreprojektet inrättades det planeringsbolag — Åreprojektets Planerings AB (ÅPAB) — som skulle ha till uppgift att planera för genomförandet av projektet. ÅPAB tillkom formellt genom att ett äldre av kommunen ägt bolag — Åre Sockens Turistfrämjande AB — ändrades till namnet och gavs en ny bolagsordning. Den nya bolagsbildningen registrerades i september 1973. Bolagsordningen har godkänts av regeringen och kan inte ändras utan regeringens tillstånd. I bolagsordningen anges syftet med bolagets verksamhet vara att bedriva fortsatt planerings- och projekteringsarbete beträffande turistanläggningar och friluftsområden inom Åre kommun och att utöva annan därmed sammanhängande verksamhet. Bolagets styrelse har sju ledamöter och suppleanter, varav regeringen utser en ledamot och en suppleant. Övriga ledamöter och suppleanter — tre representerande Åre kommun, en vardera Jämtlands läns landsting, RESO och den lokala turistnäringen — väljs på ordinarie bolagsstämma. Finansieringen av bolagets verksamhet har dels skett genom bidrag från staten och kommunen, dels genom av intressenterna insatt aktiekapital.

ÅPAB har under sin verksamhet inledningsvis provat och utrett frågor rörande markanvändningen för rekreationsaktiviteter. Frågor rörande markdisposition och fysisk planering har utretts i nära samarbete med kommunen. Planering och projektering av kabinlinbanan, Ullådalsanläggningen och Fröåvägen, liksom övriga investeringar i första del-etappen, har varit naturliga uppgifter för bolaget. Bolaget har utarbetat en marknadsföringsplan för Åreregionen. Bolaget har bedömt det angeläget att snabbt nå fram till en större turistström till området i syfte att investeringarna i projektets anläggningar skall kunna ge ekonomisk avkastning. Bolaget har bedömt det vara en förutsättning att antalet bäddplatser ökar i rask takt.

3.2 Åre Lift- och Kabinbane AB (ÅKAB)

Kommunen har bildat ett driftbolag — Åre Lift- och Kabinbane AB (ÅKAB) — med uppgift att som huvudman svara för investeringsfasen och sedermera driften av Åreprojektets investeringar. Bolaget bildades i september 1974 och i februari 1975 beslöt kommunen teckna aktier i ÅKAB för sammanlagt 2,5 milj. kr. ÅKAB är ett av kommunen helägt bolag. I dess styrelse har dock kommunen upplåtit platser till andra intressenter i Åreprojektet. I ÅKAB:s styrelse — omfattande nio ledamöter, varav fem från kommunen — representeras landstinget av en ledamot, turistnäringen av två och RESO av en. En av de kommunala

platserna har upplåtits till staten. Statens representation upphörde fr. o. m. februari månad 1977.

Bolaget har enligt bolagsordningen att "inom Åre kommun uppföra och driva lift- och linbaneanläggningar, ävensom att äga och förvalta fastigheter och lös egendom för turismens utveckling inom kommunen och utöva annan därmed förenlig verksamhet".

ÅKAB:s investeringar omfattar t. o. m. år 1976 en kabinbana för 80 personer med dal- och bergsstation, maskinutrustning, parkering, en stollinbana, två släpliftar samt markarbeten för skidnedfarter från Åreskutan. Anläggningarna produktionskostnadsberäknades i januari 1975, mot bakgrund av anbudssummor för ej färdigprojekterade objekt jämte kalkylmässigt framtagna tilläggsbelopp, till 42,1 milj. kr. Kostnaderna har i januari 1976 beräknats till 63 milj. kr. och i november 1976 till 74 milj. kr. Kostnadsökningarna för objekten — främst kabinbanan — hänför sig till flera faktorer. Bl. a. blev sprängningsarbetena för banans stöttor, liksom för de bäge ändstationerna, mer omfattande än beräknats. Vidare har under byggnadstiden osedvanligt besvärande klimatförhållanden rått, vilket inneburit avsevärda förseningar och kostnadsökningar. En byggtransportbana totalhavererade i december 1975 och en bärlina föll till marken i april 1976 på grund av kraftiga stormar.

Kabinbanan har under hösten 1976 tagits i drift. Övriga delar av ÅKAB:s nuvarande investeringsåtaganden — stollinbana, släpliftar, parkering m. m. — har likaledes tagits i drift.

ÅKAB har i dag en finansieringstäckning för beslutade och i huvudsak genomförda investeringar omfattande 59 431 000 kr. Därav svarar staten för 43 806 000 kr. genom bidrag, lån, lånegaranti och bidrag för beredskapsarbeten. I övrigt har Jämtlands läns landsting lämnat lånegaranti för 1 000 000 kr. och Åre kommun tecknat samtliga aktier i bolaget med 2 500 000 kr. Härutöver har främst Folksam och Jämtlands läns sparbank lämnat lån omfattande 12 125 000 kr. Av den beslutade finansieringen om drygt 59,4 milj. kr. har t. o. m. januari 1977 ca 58 milj. kr. betalats ut av bolaget.

Av den beslutade finansieringen är ca 28,4 milj. kr. resultats- och likviditetspåverkande. Härvid har statens bidrag genom lokalisering-bidrag och avskrivningslån liksom bidrag från anläggningsstödet till idrotten och bidrag för beredskapsarbeten icke medräknats.

3.3 Beviljat statligt stöd till Åreprojektet

Beträffande Åreprojektet har följande beslut om statligt stöd fattats.

a) Regeringen beslöt i februari 1975 bevilja ÅKAB statligt lokaliseringsstöd till kabinbanan och en mindre serveringsanläggning i anslutning till bergsstationen med 23 010 000 kr. Av beloppet utgjorde

11 115 000 kr. lokaliseringsbidrag, 6 135 000 kr. avskrivningslån och 5 760 000 kr. lokaliseringslån. Investeringskostnaderna beräknades i november 1974 till 27,4 milj. kr.

b) Riksdagen beslöt i mars 1975 bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti för lån till ÅKAB med högst 7 milj. kr.

c) Regeringen lämnade i september 1975 bidrag till Åre kommun till kostnader för utförande av serviceanläggning i Ullådalen med 460 000 kr.

d) Regeringen har fortlöpande lämnat bidrag till ÅPAB för projekteringskostnader. Riksdagen beslöt, i samband med dess ställningstagande till en utbyggnad för rekreationslivet i Åreregionen i tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1972/73, om ett anslag av 2 000 000 kr. till bidrag till projekteringskostnader för ÅKAB.

e) Regeringen lämnade i december 1975 till lika delar bidrag och avskrivningslån till kostnader för utförande av liftar och stollinbana i Åre om sammanlagt 3 500 000 kr.

f) Regeringen beslöt, till följd av kostnadsfördyringar avseende kabinbanan och serveringsanläggningen, i maj 1976 bevilja Åreprojektet ytterligare lokaliseringsstöd med 9 900 000 kr. Av beloppet utgjorde 6 800 000 kr. lokaliseringsbidrag, 600 000 kr. avskrivningslån och 2 500 000 kr. lokaliseringslån.

g) Regeringen beslöt den 30 december 1974 och den 12 februari 1976 att ge statsbidrag till beredskapsarbeten med 2 685 000 kr. till Svenska turistföreningen för upprustning av Sylstationen. Regeringen fattade vidare i oktober 1976 beslut om bidrag med 1 342 500 kr. till 1976/77 års kostnader för upprustningen.

h) Regeringen lämnade i oktober 1976 bidrag till kostnader för anläggande av en parkeringsplats i Ullådalen med 148 000 kr. Regeringen lämnade i oktober 1976 bidrag till uppförande av Alpint Centrum i Åre med 840 000 kr.

i) Länsarbetsnämnden i Jämtlands län har för vissa arbeten lämnat bidrag med 396 000 kr.

Statens bidrag till Åreprojektet m. m. omfattar, enligt den år 1974 förutsatta finansieringsplanen jämte reviderade kostnadsberäkningar i maj 1975, följande åtaganden.

Bidrag till ÅKAB

lokaliseringsbidrag	17 915 000 kr.
avskrivningslån	8 485 000 kr.
anläggningsstöd till idrotten	1 750 000 kr.
bidrag till beredskapsarbeten	396 000 kr.
Summa	28 546 000 kr.

Lån till ÅKAB

lokaliseringslån	8 260 000 kr.
statlig lånegaranti	7 000 000 kr.
Summa	15 260 000 kr.

Bidrag utanför ÅKAB:s ansvarsområde

projekteringskostnader inom ÅPAB	2 000 000 kr.
bidrag till Ullådalsanläggningen	608 000 kr.
bidrag till upprustning av Sylstationen	3 585 000 kr.
Summa	6 193 000 kr.

Staten har således till Åreprojektets finansiering bidragit med ca 50 milj. kr., varav ca 35 milj. kr. utgör bidrag m. m. och 15,3 milj. kr. utgör lån eller garanti för lån.

4 Nu aktuella framställningar m. m. om åtgärder i Åreområdet**4.1 Åre kommuns ekonomi**

Åre kommun omfattar 76 kvadratmil och har 9 200 invånare. Av invånarna bor endast 40 % i tätorterna. Kommunen har en befolkningsmålsättning på 9 400 personer år 1980.

En avgörande faktor för att nå det uppsatta målet och motverka en befolkningsminskning är Åresatsningen på turism och rekreation. Härvid hoppas också kommunen på att den nu rådande åldersfördelningen, vilken föranletts av yngre åldersgruppers utflyttning och f. n. innebär att 20 % av invånarna är pensionärer, till viss del skall kunna förändras.

Åre kommun är en utpräglad turistkommun. I jämförelse med den traditionella industrin är turistindustrin en arealkrävande näring med en till ett flertal mindre orter spridd lokalisering av verksamheten.

Åre kommuns budget omsluter ca 60 milj. kr. varav kapitalutgifterna utgör ca 16 milj. kr.

Skattekraften motsvarar enligt 1975 års taxering 114:11 kr. per invånare eller ca 70 % av rikets medelskattekraft. Detta innebär att kommunen till följd av skatteutjämningssystemet är en s. k. tillskottskommun med 13 kr. per skattekrona. Utdebiteringen till den borgerliga kommunen har på grund av starkt ökade driftkostnader måst höjas med sammanlagt 2 kr. sedan år 1974 och uppgår för år 1976 till 17:20 kr.

Den sammanlagda kommunalskatten i de olika församlingarna ligger mellan 29:30 och 30 kr. och medeltalet ligger på 29:35 kr., vilket var den högsta utdebiteringen i landet under år 1976.

Av utdebiteringen åtgår 2:80 kr. till kapitalbildning. Trots utdebiteringshöjningarna har nettolåneskulden samtidigt måst ökas med 9,7 milj. kr. till sammanlagt 37,8 milj. kr., motsvarande 4 120 kr. per person. Ca 1:50 kr. av utdebiteringen åtgår till amortering och ungefär lika mycket till räntor.

För år 1976 beräknades i budgeten ytterligare en nettoupplåning med 2,9 milj. kr. Den starkt ökade omsättningen på såväl drift- som kapitalsidan innebär en stark belastning på kommunens likviditet. Periodvis måste en betydande del av kommunens underställningsfria lånerätt nyttjas för att klara behovet av likvida medel och redan nu blir igångsättningen av olika byggnadsprojekt helt beroende av om lån kan ordnas före byggstarten eller ej.

För Åreprojektet har kommunen skapat ett särskilt helkommunalt bolag med 2,5 milj. kr. i aktier. Bolaget — ÅKAB — har en investeringsomslutning i dag om ca 70 milj. kr., varav knappt 30 milj. kr. utgör lånefinansierat kapital.

4.2 Framställningar från Åre kommun

4.2.1 Vatten- och avloppsanläggningar

Åre kommun anmäler att ett väl utbyggt vatten- och avloppssystem krävs för att uppfylla gällande lagstiftning samt den fysiska riksplanens intentioner. De totala kostnaderna för dessa anläggningar beräknas till 90—100 milj. kr. Endast en mindre del, ca 22 milj. kr., är f. n. investerade.

För att klara av vatten- och avloppsförsörjningen i samband med Åreprojektets genomförande krävs investeringar på ca 45—50 milj. kr. i 1975 års priser. Dessa belopp finns redovisade i en översiktlig utredning för Åreområdet benämnd Områdesplan Åre — Duved — Huså — Fröå.

För att möjliggöra genomförandet av Åreprojektets första deletapp krävs investeringar i vatten- och avloppsanläggningar i form av ett nytt reningsverk, huvudledningar, ombyggnad av vattenverk m. m. Kostnaderna har beräknats till 19 milj. kr. i aktuellt prisläge.

För att förbättra underlaget för kabinbanan och andra i deletappen ingående aktivitetsanläggningar krävs snabbast möjliga utökning av bäddkapaciteten inom området. Konkreta planer finns f. n. på anläggningar för turistiskt boende inom Åre samhälle på ca 800 bäddar. Härvid avses den s. k. Resobyn med ca 400 bäddar och ytterligare en boendeanläggning i omedelbar anslutning till denna.

För förverkligandet av dessa utbyggnadsplaner samt andra byggnadsprojekt, exempelvis permanentbostäder, lokaler för kommersiell och allmän service m. m. måste erforderlig kapacitet på vatten- och avloppssidan skapas.

Kommunstyrelsen i Åre kommun har hos länsstyrelsen i Jämtlands län hemställt om att under byggnadstiden för Resobyn få utnyttja nuvarande vatten- och avloppsanläggning. Länsstyrelsen har angett att någon nämnvärd ökning av bebyggelsen i Åre inte kan ske utan att erforderlig kapacitet på vatten- och avloppssidan samtidigt byggs upp. Det befintliga avloppsreningsverket i Åre samhälle är dels kapacitetsmässigt överbelastat, dels konstruerat för en mycket begränsad reningseffekt. Därav följer att det principiellt råder förbud mot att utan tillstånd eller dispens enligt miljöskyddslagen ansluta ytterligare bebyggelse till reningsverket.

Kommunen står beredd att sätta i gång anläggningsarbetena för ett nytt reningsverk, men har till följd av bristande finansieringsmöjligheter inte kunnat påbörja arbetena. Kommunen erinrar om att regeringens principbeslut i november 1974 angående Åreprojektets första deletapp medger 50 % i statsbidrag till kostnaderna för vatten- och avloppsanläggningar. Åre kommun ser det dock som nödvändigt att erhålla ett till 75 % förhöjt statsbidrag för de vatten- och avloppsinvesteringar som är förorsakade av Åreprojektets första deletapp.

Åre kommun redovisar som grund för ett förhöjt statsbidrag att kommunens vatten- och avloppstaxor efter kommunsammanläggningen den 1 januari 1974 har höjts väsentligt och fr. o. m. år 1976 uppgår till 7 500 kr. per anläggning plus 1 000 kr. per bädd för stugbyar och hotell. Brukningsavgifterna uppgår till ca 600 kr. per år för ett enskilt fritidshus samt till ca 150 kr. per bädd och år i stugbyar resp. hotell.

Kommunens vatten- och avloppstaxor har sedan januari 1974 höjts vad beträffar anläggningsavgifter med ca 375 % och för brukningsavgifter med ca 140 %.

4.2.2 Trafikanläggningar m. m. i Åre samhälle

I Åre — utvecklingsplan för ett svenskt rekreationsområde analyserades hur resandet till, från och inom området kunde förväntas ske.

Investeringsförslagen omfattade investeringar som särskilt främjade den kollektiva trafiken, men även de bilburna turisternas behov av parkeringsmöjligheter. En ändrad trafikföring i Åre centrum ansågs erforderlig för att klara den ökade belastningen. Åre centrum borde bli helt bilfritt vissa tider av året.

I rapporten Ds Jo 1972: 7 avseende utbyggnad av Åreregionen för turism och rekreation bedömdes volymen av de trafikinvesteringar som i första hand borde komma i fråga i den första deletappen. I rapporten

föreslogs investeringar i lokala vägar, vägbelysning, parkeringsdäck och andra parkeringsanläggningar samt gångvägar.

Kostnaderna beräknades i 1971 års priser till ca 1,83 milj. kr. Investeringarna omfattades av regeringens principbeslut år 1974 och kostnadsramen beräknades i januari 1974 till 2,3 milj. kr. Kommunen erinrar om att i beslutet förutsattes att staten skulle lämna bidrag med 40 % av investeringskostnaderna.

Kommunen framhåller nu att en etappvis utbyggnad bör ske på sådant sätt att den eftersträfvade totallösningen av trafikfrågorna ej försvåras och att första etappen skall möjliggöra genomförandet av Åreprojektets första deletapp. Vidare skall det kollektiva resandet prioriteras.

Åreprojektets första deletapp omfattar trafikallstrande aktivitetsanläggningar såväl norr om väg E 75 genom kabinbanans utförande, som söder om vägen genom planerade sommaraktiviteter vid Åre strand. Utvecklingen av bostadsbyggandet för turismen kommer att ske mellan "gamla" och "nya" väg E 75, väster om Åre samhälle.

Det har mot denna bakgrund ansetts särskilt angeläget att prioritera vägar, parkeringsplatser och gångvägar som betjänar kabinbanan, Åre strand, turistboendebebyggelsen väster om Åre samhälle, den kollektiva trafiken samt Åre centrum.

4.2.3 Markförvärv för turistiskt boende

Åre kommun utreder f. n. frågan om lämplig organisation för markförvärv och exploateringsverksamhet för turistbebyggelsen.

För att säkerställa ett tillräckligt samhälleligt markinnehav krävs markförvärv motsvarande 10 års exploatering. Kommunen räknar med en utbyggnadstakt av 400 bäddar per år under 10 år.

Åre kommuns behov av mark skulle enligt dessa förutsättningar kräva ett kapital på ca 10 milj. kr. Kapitalet måste, med hänsyn till kommunens lånebelastning, lånas på tillräckligt förmånliga villkor. Sådana bedöms av kommunen böra innebära 5 års ränte- och amorteringsfrihet. Efter 5 år beräknas lånen kunna vara räntebärande. Kommunen beräknar att en löptid inledningsvis bör fastställas till 10 år. Efter 5 år borde, i samband med en eventuell utvärdering av projektet, frågan om löptid och amorteringar kunna prövas.

4.3 ÅKAB:s finansieringssituation och framtida driftekonomi

4.3.1 Situationen beträffande beslutade investeringar

ÅKAB har under november 1976 redovisat ett betydande finansiellt underskott för de hittills beslutade objekten. Totalkostnaderna beräknas

till 73 979 000 kr. i aktuellt prisläge, varav endast 59 431 000 kr. har finansieringstäckning. Byggnadsarbetena är ännu ej helt avslutade, varför den slutliga produktionskostnaden är kalkylerad. Härutöver föreligger ytterligare krav mot bolaget i form av stridiga, icke reglerade fakturor från en entreprenör. Kapitalunderskottet — vilket i den nu gjorda kalkylen utgör 14 548 000 kr. — har baserats på en kapitalbehovsplan beräknad från kontraktsbelopp och prognostiserade merkostnader till följd av mervärdesskatt, index och bl. a. kompletterande säkerhetsanordningar. Visst hänsynstagande har skett till stridiga fakturor.

Investeringarna av beslutade objekt i ÅKAB:s regi är i ett slutskede, varför successiv slutfakturerings från entreprenörer och leverantörer är aktuell. Bolaget uppger att företaget — om inte finansieringstäckning inom kort sker av i huvudsak hela det redovisade underskottet — måste gå i likvidation. Brist på likvida medel kan uppstå inom en mycket nära framtid. T. o. m. februari 1977 har bolaget utbetalt belopp motsvarande beslutad finansiering. Under mars månad 1977 beräknas ytterligare 3,7 milj. kr. behöva utbetalas.

4.3.2 Bedömningar av ÅKAB:s framtida driftekonomi

Intentionerna bokom Åreprojektet, som de utformades av kommittén för planering av turistanläggningar och friluftsområden och sedermera av den särskilda arbetsgruppen, var att genom generella åtgärder främja utvecklingen av turism och friluftsliv. Bl. a. skulle skapas aktiviteter i överkomliga prisklasser — rekreationsanläggningar, boendemöjligheter, transporter m. m. Det konstaterades att efterfrågan är stor på prisbilliga anläggningar med många aktiviteter som inte kräver dyrbara investeringar, men som däremot är arealkrävande. De av arbetsgruppen företagna företagsekonomiska och kommunalekonomiska analyserna visade bl. a. att verksamheten väntas ge ett ekonomiskt godtagbart resultat utan subventioner om investeringarna i Åre genomförs och om en beläggning som med 25 % överstiger dagens kan nås. Med en kapitalsubvention på ca 40 % av investeringsbeloppet kunde man räkna med att verksamheten skulle gå ihop redan med oförändrad beläggning. Etappindelning av projektet, jämte de överväganden om lönsamheten för projektet i driftsituationen som bildade underlag för finansieringskalkylerna i arbetsgruppens rapport, förutsatte en kapitalsubvention av motsvarande storleksordning. Regeringens senare ställningstagande ledde till en kalkylerad kapitalsubvention med 18,3 milj. kr. (ca 45 % av en investering omfattande ca 41 milj. kr.) för hela det beslutade Åreprojektet. Enligt den intill år 1976 beslutade kapitalfinansieringen till 59,4 milj. kr. utgör 28,4 milj. kr. (eller 48 %) lånefinansiering beräknad för i stort sett samma omfattning investeringar med samma drift- och räntabilitetsförutsättningar. Andelen lånat kapital för ÅKAB:s investeringar

i första hand i kabinbanan har utifrån de fortlöpande reviderade finansieringskalkylerna således för i stort sett samma objekt ökat från ca 12,5 milj. kr. till 28,4 milj. kr. ÅKAB har fortlöpande bedömt resultatutvecklingen med utgångspunkt i de av den särskilda arbetsgruppen redovisade antagandena om aktiviteternas beläggning. ÅKAB har nyligen redovisat bedömningar av resultatutvecklingen som ger vid handen att de hittills beslutade investeringarna kan bära lån omfattande ca 12 milj. kr. ÅKAB har därvid förutsatt att den ännu icke finansierade delen av de pågående projekten — således de kostnader som överskjuter 59,4 milj. kr. — inte skall ge företaget ytterligare kapitalkostnader. Bolagets kapitalbehov täcks f. n. huvudsakligen av byggnadskreditiv för anläggningarna jämte de utbetalda statliga stöden. Härutöver har Folksam och Jämtlands läns sparbank lämnat långfristiga lån med sammanlagt ca 12,1 milj. kr. Som säkerhet för byggnadskreditivet har lämnats dels en statlig garanti av riksgäldskontoret om 7 milj. kr. och dels en garanti av Jämtlands läns landsting om 1 milj. kr. Statligt lokaliseringsstöd i form av lån utgör 8 260 000 kr.

4.4 Kompletterande investeringar

Bolaget har i sina bedömningar av den framtida resultatutvecklingen gjort den bedömningen att kompletterande investeringar är nödvändiga för att dels förbättra resultatet, dels nå målen för Åreprojektet. ÅKAB hävdar att de tillkommande investeringarna — dels en serveringsbyggnad vid kabinbanans bergsstation, dels ett parkeringsdäck vid dess dalstation — var för sig utgör integrerade och nödvändiga delar av en funktionsmässig helhet. De investeringar som hittills beslutats kommer inte att fungera tillfredsställande i driftskedet, om inte serveringsbyggnad och parkeringsdäck uppförs. De två tillkommande objekten omfattades inte av beslutet om den första deletappen av etapp I år 1974, men väl av etapp I i den särskilda arbetsgruppens etappindelning.

4.4.1 Serveringsbyggnad vid kabinbanans bergsstation

ÅKAB anser att en serveringsbyggnad på Åreskutan, i anslutning till kabinbanans bergsstation, erfordras av olika skäl:

- Kabinbanans ekonomiska utfall skulle förbättras.
- Möjligheten för äldre, rörelsehindrade och handikappade att komma i kontakt med högfjället var en viktig faktor då beslutet om kabinbanan fattades. Besök på högfjället skulle då inte enbart utgöras av en tur- och returresa med kabinbana. Utförandet av kabinbanan och en planerad handikappvänlig permanentad promenadväg

i bergsstationens närhet skulle ge t. ex. rullstolsbundna möjlighet till närkontakt med högfjället. Serveringsbyggnaden skulle då utgöra replipunkten i en avslutad vandring.

- För högfjällets besökare bedöms serveringsbyggnaden som en nödvändighet. Byggnaden skulle bli en tillflyktsort vid hastigt väderomslag. Vandrings- och skidåkningsområdet på högfjället behöver vidare en matservering av tillräcklig storlek.

Serveringsbyggnaden kostnadsberäknas i aktuellt prisläge till 7 milj. kr.

4.4.2 Parkeringsdäck vid kabinbanans dalstation

Kabinbanans dalstation ligger vid väg E 75. Byggnadsnämnden i Åre kommun, statens vägverk och polismyndigheterna ställer krav på parkeringsdäckets tillkomst för att en acceptabel trafikmiljö skall uppnås. Parkeringsdäcket ingick också i förutsättningarna för bygglov för kabinbanan. ÅKAB bedömer att behovet av parkeringsplatser uppgår till 350. Den nuvarande parkeringsplatsen — som avses ersättas av parkeringsdäcket — har kapacitet för 143 bilar.

I aktuellt prisläge har kostnaderna beräknats till 7,4 milj. kr.

4.5 Vissa projekt inom första deletappen

Åre kommun, ÅPAB och ÅKAB har — utöver de redovisade frågorna rörande Åreprojektets investeringar i vatten- och avloppsanläggningar, vägar och markförvärv, de av ÅKAB i huvudsak beslutade och genomförda investeringarna och behovet av kompletterande investeringar — tagit upp de övriga investeringar som omfattas av första deletappen. Intressenterna i Åre har hemställt om statens medverkan till finansieringsbeslut före utgången av år 1978 beträffande dessa investeringar.

I prop. 1973: 85 angav föredragande departementschefen att en utbyggnad av Åreprojektet borde ske i etapper. Det betonades särskilt att varje etapp borde vara en oberoende enhet, som gör det möjligt att avvakta de marknadsmässiga förutsättningarna innan ställning tas till fortsatt utbyggnad. Intressenterna fäster uppmärksamheten på att den första deletappen omfattar projekt som enligt 1974 års regeringsbeslut ansetts utgöra en sammantagen enhet. Det är därför angeläget att etappen får slutföras så snart som möjligt. I det följande redovisas de återstående projekt i första deletappen som åsyftats.

4.5.1 Lägenhetshotell/stugby i Åre

I första deletappen ingår byggande av lägenhetshotell/stugby med ca

400 bäddar. Enligt finansieringsförutsättningarna skall full finansiering ske genom lokaliseringstöd och kompletterande statsbidrag. Objektet är sedan en tid projekterat, men har inte kunnat aktualiseras till följd av att stadsplan för markområdet ännu inte fastställts. ÅKAB beräknar — under förutsättning att ställning tas till finansieringsfrågan — att byggstart kan ske under våren 1977, sedan stadsplanefrågan lösts. ÅKAB bedömer att lägenhetshotellet/stugbyn, med bolaget som huvudman och full finansiering från statens sida av investeringen, verksamt skulle bidra till att förbättra bolagets resultat i driftskedet. Objektet kostnadsberäknas i aktuellt prisläge till ca 12 milj. kr.

Kommittén för planering av turistanläggningar och friluftsområden redovisade beräkningar enligt vilka lönsamhet för utländska turistområden, jämförbara med ett föreslaget utbyggt Åre, kan nås vid en kapacitet omfattande 5 000 bäddar.

Inom Åre samhälle finns i dag ca 1 600 bäddar i hotell, stugbyar och lägenhetshotell sammantaget. F. n. planeras ett tillskott av ca 800 bäddar.

I diskussionerna om uppförandet av lägenhetshotellet/stugbyn har förutsatts en speciell inriktning i samverkan mellan Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Lantbrukarnas riksförbund och RESO. En sådan samverkan har bedömts kunna medföra såväl goda rekreationsmöjligheter för breda samhällsgrupper som ge garantier för en högt och över en längre säsong belagd stugbyverksamhet.

4.5.2 Rekreations- och fritidsaktiviteter m. m.

Regeringens principbeslut i november 1974 omfattade även motions-slingor, elljusspår, barnliftar m. m. Åre strand avsågs bli utbyggt med lek- och bollplaner, banor för tennis och minigolf, båthamn och motionshall. Vidare omfattades nyanläggning och upprustning av vandringsleder, liksom leder för ridning, cykling, kanoting och snöskoter, samt fiskevårdande åtgärder m. m. i deletappen. För dessa objekt förutsattes i huvudsak full statlig finansiering kunna ske genom bidrag eller bidrag i kombination med beredskapsarbeten. För en väg mellan Björnänge och Fävikens, vilken bedömdes behöva tillkomma främst för att knyta samman olika rekreationsområden inom Åreregionen, förutsattes visst statligt stöd utgå.

Åre kommun har i särskild skrivelse beräknat kostnaderna för dessa aktiviteter, exkl. vägen mellan Björnänge och Fävikens, till drygt 5,5 milj. kr. Därav förutsätts 5,2 milj. kr. vara statsfinansierat. Vägen mellan Björnänge och Fävikens kostnadsberäknas i 1975 års penningvärde till 4,6 milj. kr., varav Åre kommun hemställer om statsbidrag med 4,2 milj. kr.

5 Föredraganden

Äre har sedan länge väl utvecklade traditioner som rekreationsområde med betydelse för i första hand den inhemska vinterturismen. Kommitténs för planering av turistanläggningar och friluftsområden val av Äreområdet som särskilt studieobjekt för turism och rekreation är mot denna bakgrund naturligt. Kommittén avsåg med sina förslag att medverka till att Äreregionen byggdes ut till landets första stora utbyggda område för det fjärrinriktade rekreationslivet. En sådan utbyggnad borde, menade kommittén, genomföras på ett sådant sätt att man med den nådde vissa bestämda sociala syften. Målsättningen var att skapa ett allsidigt stort rekreationsområde, där stora befolkningsgrupper till rimliga kostnader kunde beredas möjlighet till rekreation.

Mot bakgrund av turistkommitténs förslag, liksom de förslag som redovisades av den särskilda arbetsgrupp som senare utvecklade vissa av kommitténs förslag, indelades utbyggnaden i Äre i etapper och del-etapper. Den vägledande principen för denna indelning var att varje etapp och deletapp skulle utgöra av varandra oberoende enheter som inte nödvändigtvis krävde en omedelbar fortsatt utbyggnad.

Riksdagen har tidigare anslutit sig till målsättningarna för Äreprojektet och har också för sin del förordat en etappindelning av utbyggnaden (prop. 1973: 85, KrU 1973: 20, rskr 1973: 144). Riksdagen anvisade samtidigt särskilda medel för planering och projektering. Principbeslut om utbyggnaden fattades i november 1974 av den dåvarande regeringen. Staten har därefter bidragit till ett i principbeslutet närmare avgränsat Äreprojekt med lån, bidrag, lokaliseringsstöd och bidrag till beredskapsarbeten. Bl. a. beslöt riksdagen år 1975 om en statlig lånegaranti (prop. 1975: 1 bil. 11 s. 142, KrU 1975: 2, rskr 1975: 27).

I avsnitt 2.3 har jag redovisat omfattningen av Äreprojektet. Projektet omfattar i huvudsak av varandra beroende investeringar, dels i form av kommunala serviceåtgärder, basfunktioner för turismen, dels i form av rekreations- och friluftsanläggningar. När beslutet om Äreprojektets förverkligande fattades bedömdes det angeläget att områdets attraktivitet för turister så snabbt som möjligt höjdes och att förutsättningar skapades för att området skulle kunna ta emot en ökad turistström. Av detta skäl beslöts att den i projektet ingående kabinbanan tidigt skulle komma till stånd och att en stugby med stor kapacitet borde uppföras för att såväl öka som bredda turistunderlaget i området.

Äreprojektets Planerings AB (ÅPAB) — ett särskilt bolag med representanter för staten, kommunen, landstinget, RESO och den lokala turistnäringen i styrelsen — har sedan år 1973 utarbetat förslag till projektets genomförande. Ett helkommunalt bolag, Äre Lift- och Kabinbane AB (ÅKAB), svarar för genomförande och drift av väsentliga delar av projektet. Äreprojektet inleddes med uppförandet av en 80-personers kabinbana upp mot Åreskutans topp.

Enligt principbeslutet från år 1974 omfattar Åreprojektet — utöver kabinbanan — liftar, stugby samt kompletterande anläggningar för olika idrotts- och friluftssaktiviteter. Vidare omfattas projektet av anläggningar i Ullådalen samt vissa investeringar för vatten- och avloppsrening, vägar och trafikreglerande åtgärder samt bl. a. markförvärv. Arbetet med kabinbanan är i huvudsak slutfört och banan har tagits i drift. Vidare har uppförts liftar utmed Åreskutan m. m., serviceanläggning och parkeringsplatser i Ullådalen samt upprustning av vissa vandringsleder. Svenska turistföreningen har med statliga bidrag rustat upp turiststationen i Sylarna.

År 1974 beräknades kostnaderna för projektet till totalt 41 milj. kr. Investeringar om ca 70 milj. kr. har hittills gjorts. Härtill har utgått statligt stöd om ca 52 milj. kr. Därtill kommer lokaliseringsslån och en statlig lånegaranti. Trots att de totala investeringarna nu avsevärt överstiger de år 1974 beräknade kostnaderna har väsentliga delar inte kommit till utförande. Uppenbarligen var de kalkyler varpå 1974 års principbeslut grundades inte tillräckligt underbyggda.

Enligt min uppfattning är det likväl angeläget att de i Åreprojektet förutsatta investeringarna kan komma till stånd. För detta talar även den enighet som rått kring Åreprojektet. Denna enighet har kunnat noteras såväl i remissarbetet som vid riksdagsbehandlingen. Jag förordar därför att Åreprojektet nu fullföljs i stort sett i den omfattning som beslutades i november 1974. Det är därvid angeläget att Åre kommun, APAB och ÅKAB ges rimliga förutsättningar att vid projektets fullföljande nå de angivna målsättningarna. En förutsättning härför är samtidigt att omfattningen av investeringarna avgränsas för att ge ett rimligt underlag för bedömning av bl. a. finansieringsfrågorna.

Som jag har redovisat i det föregående är Åre kommuns utdebitering till kommunalskatt en av landets högsta. Skattekraften i kommunen är väsentligt lägre än medelskattekraften i landet. Stor areal och liten folkmängd har medfört ett stort upplåningsbehov för att möjliggöra investeringar i främst kommunal basservice. Åre kommun har därför en omfattande nettoupplåning, med åtföljande höga kapitaltjänstkostnader som belastar kommunens driftbudget. Åreprojektets förutsättningar är beroende av kommunens möjligheter att ge service som kan möta en ökad turism i Åreområdet.

Åre kommun har redovisat ett investeringsprogram för vatten- och avloppsrening inom kommunen till en beräknad totalkostnad av 80 à 100 milj. kr. Härav har hittills 22 milj. kr. investerats. Kommunen bedömer att ca 19 milj. kr. kan relateras till investeringar som ryms inom projektet i dess nu aktuella omfattning och den turistökning som väntas bli följden av projektets genomförande. Jag kan för egen del i huvudsak godta denna bedömning och vill understryka att ett utbyggt reningsverk jämte anslutningar till närliggande områden, främst Ullådalen och

Duved, är en förutsättning för ett ökat turistboende i området. En utbyggnad av reningsverk och ledningar får därtill en avgörande betydelse för den inom området redan etablerade turistnäringen. Det vore enligt min mening oriktigt att t. ex. företa ytterligare utbyggnader av turistbostäder utan att garantier föreligger för att vatten- och avloppsfrågorna är tillfredsställande lösta.

I Åre samhälle bedömer kommunen att även andra åtgärder är nödvändiga för att möta den väntade utvecklingen. Jag delar kommunens uppfattning att vissa omedelbara åtgärder för att förbättra trafiksituationen i Åre samhälle är nödvändiga, främst för att avlasta väg E 75. Jag har i denna fråga samrått med chefen för kommunikationsdepartementet. Investeringarna omfattar vägar, parkeringsplatser och gångvägar samt belysning och kommunen beräknar kostnaderna till ca 2,3 milj. kr.

Det normala bör vara att kommunen, med bidrag från staten inom ramen för gällande statsbidragsbestämmelser, genomför erforderliga basinvesteringar. Ett sådant stöd är emellertid enligt Åre kommun inte tillräckligt på grund av investeringarnas omfattning. Med tanke på de mycket speciella förhållanden som gäller beträffande Åre bör enligt min mening ett särskilt statligt stöd i detta fall kunna utgå. Det avgörande skälet för en sådan särbehandling är den karaktär av försöksverksamhet av osedvanligt stor omfattning som Åreprojektet har. Jag förordar därför att Åre kommun för investeringar i vatten- och avloppsanläggningar samt för trafiksanerande åtgärder får ett statligt stöd om sammanlagt högst 17 milj. kr. Stödet bör utgå i form av ett lån till kommunen. Lånet bör efterges i den takt medlen tas i anspråk för de nyss nämnda ändamålen. Det bör ankomma på regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter för lånet.

Det av mig förordade stödet bör göra det möjligt för kommunen att genomföra de investeringar som är direkt avhängiga försöksverksamheten i Åreprojektet.

Åre kommun har vidare redovisat de finansieringsproblem som är förknippade med förvärv av mark för Åreprojektets genomförande. Jag vill i detta sammanhang, efter samråd med chefen för bostadsdepartementet, peka på de möjligheter som kan finnas att få lån från lånefonden för kommunala markförvärv. Lånemöjligheterna är dock beroende av tillgången på medel i fonden och av de prioriteringsregler som tillämpas om efterfrågan på medel överstiger tillgången.

Jag övergår nu till att ta upp de frågor som rör ÅKAB.

För kabinbanan jämte liftar m. m. som utförs av ÅKAB har den år 1974 upprättade finansieringsplanen vid två tillfällen omprövats till följd av kostnadsökningar. Bidragsunderlaget för beräkning av lokaliseringsslån till ÅKAB:s investeringar har därvid successivt ökat. Den år 1974 beräknade kostnaden för kabinbanan och liftarna uppgick till ca 25 milj. kr. I februari 1975 beräknades kostnaderna till ca 42 milj. kr.

och i maj 1976 till ca 63 milj. kr. Beslut om utökat lokaliseringsstöd fattades vid dessa tillfällen. Under november 1976 har ÅKAB till regeringen redovisat en beräknad slutlig investeringskostnad för kabinbanan och liftarna om totalt ca 74 milj. kr. Enligt bolaget saknas ekonomisk täckning för vissa delar av detta belopp.

Hittills har staten lämnat direkta bidrag och avskrivningslån med 28,4 milj. kr. till ÅKAB. Härutöver har lokaliseringslån lämnats med 8 260 000 kr. samt en statlig lånegaranti i riksgäldskontoret för 7 milj. kr. Dessutom har Jämtlands läns landsting lämnat en motsvarande lånegaranti för 1 milj. kr. Privata finansiärer har förmedlat lån om sammanlagt 12 125 000 kr. Dessutom har det helkommunala bolaget ÅKAB ett eget aktiekapital av 2,5 milj. kr. Tillsammans utgör detta en finansierings-täckning om 59 431 000 kr. Det av ÅKAB redovisade finansieringsbehovet omfattar nu 73 979 000 kr., varför 14 548 000 kr. återstår att täcka.

Jag vill i detta sammanhang anföra följande. Den successivt ökade kostnaden för investeringarna har även ökat ÅKAB:s upplåning. I 1974 års finansieringsplan beräknades de av ÅKAB nu i huvudsak genomförda investeringarna medföra en belåning av knappt 10 milj. kr. I dag har företaget en upplåning om drygt 28 milj. kr. Enligt ÅKAB kan företaget inte bära kostnaderna för denna upplåning. Sveriges turistråd har yttrat sig bl. a. över ÅKAB:s driftekonomiska situation. Turistrådet konstaterar att driftkalkylen för företaget, med dess nuvarande omfattning av verksamheten och ekonomiska åtaganden, tydligt visar på behovet av en finansiell rekonstruktion. Turistrådet delar ÅKAB:s uppfattning att bolaget under den närmaste framtiden kan bära kapitalkostnader för lån om sammanlagt högst 12 milj. kr.

Jag förordar att ÅKAB intill dess bolaget är inne i ett skede av full verksamhet och kan förväntas uppnå en större stabilitet i viss utsträckning avlastas kapitalkostnader. Vissa lån i bolaget bör därför ombildas. Jag förordar vidare att bolaget ges stöd för den ytterligare kostnad om ca 14,5 milj. kr. som uppstått för kabinbanan. För dessa ändamål bör bolaget ges ett särskilt lån om 30 milj. kr.

Lånet bör förmedlas ränte- och amorteringsfritt under en tid av fem år. Därefter skall ränta och amortering betalas. Det bör ankomma på regeringen att meddela närmare föreskrifter och villkor för lånet som är påkallade med hänsyn till Åreprojektets framtida ekonomiska utveckling. Det bör ankomma på regeringen att pröva eftergift av statens fordran.

De av mig nu förordade åtgärderna — lån om 17 milj. kr. till kommunala serviceinvesteringar i vatten, avlopp, vägar m. m. samt lån om 30 milj. kr. till finansieringen av ÅKAB:s underskott och saneringen av bolagets lånevillkor — bör på ett verksamt sätt kunna underlätta den fortsatta utbyggnaden i Åre med bibehållen målsättning för pro-

jektet. För ändamålet bör på tilläggsbudget III till statsbudgeten för innevarande budgetår anvisas ett investeringsanslag av 47 milj. kr.

Enligt turistrådets bedömning har Åreprojektet, om det förverkligas i huvudsak enligt de ursprungliga intentionerna, marknadsmässiga möjligheter att utvecklas framgångsrikt. Turistrådet påpekar dock att ÅKAB, om tillfredsställande stabilitet skall kunna uppnås för bolaget, bör ges förbättrade intäktsmöjligheter. Enligt min mening bör i sådant syfte bl. a. förutsättningarna för uppförande av stugbyanläggningen med hjälp av för turistnäringen befintliga stödformer snarast undersökas.

Även de övriga objekten inom Åreprojektet bör bli föremål för kompletterande utredning. Den kompletterande utredningen bör avse investerings- och driftkostnader — jämte en noggrannare finansieringsanalys — för objekten samt deras samband med övriga investeringar i Åre. Den fortsatta utredningen bör genomföras i sådan takt att statsmakterna redan i höst kan fatta beslut i frågan.

Slutligen vill jag för riksdagens kännedom anmäla att jag avser föreslå att regeringen ger beredningen för samordning av statens insatser för turism och rekreation i uppdrag att följa den fortsatta utvecklingen av Åreprojektet. Beredningen bör vidta särskilda åtgärder för att en noggrann utvärdering av erfarenheterna från Åreprojektets genomförande skall kunna ske. Vidare bör tills vidare staten låta sig representeras i såväl ÅPAB som ÅKAB, för att också denna väg nära kunna följa arbetet med Åreprojektet. Vid överläggningar med Åre kommun avser jag att ta upp frågan om styrelsernas sammansättning, varvid särskilt frågan om företagsekonomisk sakkunskap kommer att uppmärksammas.

6 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen en föreslår riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer för Åreprojektets fortsatta utbyggnad som jag har förordat,
2. godkänna vad jag har förordat om statligt ekonomiskt stöd till projektet,
3. till *Lån till Åreprojektet* under fonden för låneunderstöd på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett investeringsanslag av 47 000 000 kr.,
4. bemyndiga regeringen att efterge statens fordran för lån i anledning av Åreprojektet.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.